

Hagfors kommun
kommun@hagfors.se

2023-06-07
Dnr SI 2022:583

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Kyrkhedens skola
4–9 i Hagfors kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Kyrkhedens skola 4–9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-granskning/utbildningsnivaer).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kyrkhedens skola 4–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *hög utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *låg utsträckning* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Vissa lärare behöver också i sitt bemötande av eleverna i högre grad förmedla tillit till elevernas förmåga. Vidare behöver lärarna utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling som innehåller information om elevernas styrkor och hur de kan utvecklas mot målen.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i större utsträckning visa på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och koppla samman skolämnen med vägledning. Lärarna behöver också i högre grad visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver tydligare förmedla till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver ge lärarna förutsättningar för detta arbete. Rektorn behöver även säkerställa att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för lärarna i arbetet med integreringen. Därvid behöver rektorn förmedla betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. I detta arbete behöver rektorn se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 15 december 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade

utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionens bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna utformar en undervisning som till viss del ger eleverna stimulans utifrån elevernas olika kunskapsmässiga nivåer. Det varierar i vilken utsträckning lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Flera lärare utmanar eleverna att nå de högre betygsstegen, medan vissa lärare har ett mer ensidigt fokus på att eleverna ska nå

betyget E. I enskilda fall kommer lärares låga förväntningar på eleverna till uttryck genom en negativ syn på elevernas förmåga att prestera. Vidare framkommer att flera lärare möter och stimulerar eleverna utifrån sina respektive kunskapsnivåer. Det förekommer dock flera exempel på att eleverna inte alltid får det lärarstöd de behöver för att komma vidare i sitt lärande. Det förekommer även att lärarna inte alltid stimulerar de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna samverkar till viss del med elevhälsan för att möta och stimulera eleverna i undervisningen, men det gäller främst elever som har svårt att nå betygssteget E.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande för att de ska utvecklas så långt som möjligt. Lärarna stärker i flera delar elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för de ansträngningar och framsteg de gör. Vidare låter vissa lärare i viss utsträckning eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande. Flera lärare ger eleverna kontinuerlig återkoppling som de anpassar till elevernas behov och kunskapsnivåer. Det framkommer dock att eleverna upplever att vissa lärare ger återkoppling i för lite omfattning och att återkopplingen i vissa fall är riktad mot eleven som person istället för att beskriva hur eleven kan komma vidare i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Undervisningen utformas delvis utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning utformar undervisningen på ett sätt som visar att de har höga förväntningar på eleverna. Flera elever ger goda exempel på hur enskilda lärare utmanar eleverna med mer avancerade uppgifter och motiverar eleverna att nå högre än betyget E. Likaså berättar några av de intervjuade lärarna att skolans lärare arbetar för att eleverna ska komma in på den utbildning de vill gå. Det finns dock utsagor från några elever där de säger att vissa lärare nöjer sig med att eleverna når betyget E, samt att somliga lärare har alltför höga eller låga förväntningar på eleverna. Rektorns bild av lärarnas förväntningar på eleverna är att lärarnas tyngdpunkt ligger på att eleverna ska nå godkända betyg i de årskurser där måluppfyllelsen är låg och att det finns elever som sticker ut och siktar mer mot de högre betygen som lärarna skulle kunna utmana mer. Enligt vissa elev- och personalutsagor förekommer det även att vissa lärare ger uttryck för låga förväntningar på enskilda elever. Specialpedagogen uppger att hen önskar ett mer pedagogiskt synsätt på eleverna och att lärarna har ett perspektiv som inte är färgat av tidigare, negativa, erfarenheter av dessa ungdomar.

Lärarna ger inte alltid stöd och stimulans till alla elever utifrån deras olika kunskapsmässiga nivåer

Granskningen visar att flera av lärarna utformar undervisningen så att eleverna stimuleras och utmanas, men att alla lärare inte lyckas möta elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Flera elever skildrar hur lärare i flera olika ämnen erbjuder läromedel och uppgifter med olika svårighetsgrad, ger särskilda uppgifter till elever som behöver extra stimulans eller låter elever hoppa över uppgifter om läraren märker att eleven redan bemästrar en viss typ av uppgift. Andra elever beskriver hur vissa lärare delar in klasser i olika grupper, där eleverna upplever det som positivt att de som har svårt för ämnet får lättare uppgifter och vice versa. Flera lärare beskriver att de planerar och genomför sin undervisning med utgångspunkt i skillnader mellan elevernas olika kunskapsnivåer. Lärarna berättar om ett verktyg som skolan kallar "prognosklustret" som skolan främst använder för att identifiera vilka elever som inte når målen eller riskerar att inte nå målen. Flera av de intervjuade lärarna anser att detta verktyg ger ett bra underlag för en analys av dessa elevers kompetenser och var de befinner sig i sin utveckling. Några av lärarna berättar att undervisningen i praktiska ämnen, såsom bild, slöjd och musik, i vissa avseenden skiljer sig från teoretiska ämnen vad gäller möjlighet att anpassa uppgifternas svårighetsgrad utifrån skillnader mellan elever som befinner sig på olika kunskapsnivåer. Lärarna i de praktiska ämnena förklarar att i dessa ämnen kan eleverna starta med en och samma uppgift, men att de elever som arbetar snabbare har möjlighet att göra allt mer komplicerade moment allteftersom de arbetar med uppgiften. En lärare som undervisar i svenska anser att hen tar inspiration av detta arbetssätt i sin undervisning. Som kontrast till ovanstående finns det även elever som i intervju berättar att de blir sittande utan nya uppgifter om de blir snabbt klara med en uppgift. Enligt ett fåtal personalutsagor förekommer det även att lärarna inte alltid lyckas möta och stimulera elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del ger eleverna lärarstöd för att de ska komma vidare i sitt lärande. Några elever berättar till exempel att vissa lärare ger stöd eller extra tid för att öva på det som lärs ut i undervisningen. Vidare finns det lärare som arbetar för att bygga upp ett förtroende mellan lärare och elever och hjälpa eleverna att nå så långt som möjligt samt förmedlar till eleverna att det är viktigt att eleverna känner att de lyckas. Flera elever vittnar dock om bristande lärarstöd i vissa ämnen. Eleverna ger exempel på att undervisningen ibland går för fort fram och att de får göra prov för tätt inpå varann så att eleverna inte hinner få det stöd och lära sig det de behöver inför respektive prov. Några elever säger också att de upplever att undervisningens innehåll ibland är för svårt och att de inte får tillräcklig hjälp att ta till sig innehållet. Andra elever berättar att det finns elever som har svårt att läsa och inte får den hjälp de behöver för att komma vidare i sin läsning.

Granskningen visar att lärarna till viss del samverkar med elevhälsan för att möta och stimulera eleverna i undervisningen, men det gäller främst elever som har svårt att nå betyget E. Rektorn berättar att pedagogerna har möjlighet att boka in sig på bokningsbara tider varje vecka, varpå elevhälsan skräddarsyr sitt stöd utifrån de behov pedagogerna uttryckt i samband med att de bokar tiden. Rektorn berättar vidare att skolans specialpedagog på olika sätt arbetar med lärarna och att elevhälsan ökat sin insyn i "anmälanklass", ett av skolans digitala arbetsverktyg som möjliggör att elevhälsan kan ta del av hur varje elev ligger till kunskapsmässigt. Från intervjuer med lärare och med specialpedagogen framgår dock att elevhälsan, utöver viss handledning av lärare, inte samarbetar särskilt mycket med lärarna kring hur de i undervisningen kan stimulera eleverna utifrån deras olika kunskapsmässiga nivåer.

Eleverna får till viss del bekräftelse och uppmuntran för sina ansträngningar och framsteg

Granskningen visar att lärarna ger eleverna uppmuntran och beröm för de ansträngningar och framsteg som de gör. Såväl elever som lärare beskriver att det är vanligt förekommande att lärarna ger eleverna beröm i undervisningen för de prestationer och framsteg som de gör. Beröm ges exempelvis genom att lärare bekräftar vad elever gjort bra, varför det är bra och vad eleven bör tänka på för att komma längre i sitt lärande. En lärare berättar att skolans lärare blivit bättre på att ge konkret uppmuntran under tiden som eleverna arbetar med en uppgift och flera av lärarna påtalar vidare vikten av att ge uppmuntran och bekräftelse löpande i undervisningen.

Granskningen visar också att vissa lärare i viss utsträckning låter eleverna få träning i att själva reflektera över sitt lärande. En lärare berättar att hen genomför utvärderingar där eleverna tillfrågas hur de lär sig på bästa sätt och vad eleverna tycker fungerar bra respektive mindre bra i undervisningen. En annan lärare berättar att hen ibland avslutar undervisningen med fem minuters reflektion där alla elever får reflektera kring vad eleverna gjort bra, dåligt och vad som kan göras bättre. En elev berättar att eleverna ibland får bedöma sina egna texter utifrån en checklista.

Granskningen visar vidare att flera lärare ger eleverna kontinuerlig återkoppling som de anpassar till elevernas behov och kunskapsnivåer. Det framkommer dock att eleverna upplever att vissa lärare ger återkoppling i för liten omfattning och att återkopplingen i vissa fall riktas mot eleven som person istället för att beskriva hur eleven kan komma vidare i sin kunskapsutveckling. Några elever berättar att de utöver uppmuntran och bekräftelse även får mer precis återkoppling från lärarna om vad som varit bra i deras prestationer och vad de kan utveckla ytterligare i uppgiften. Några elever uppger även att den återkoppling som de mottar från lärarna är lätt att förstå. Några lärare berättar att de försöker ge eleverna konkret feedback som eleverna förstår, samtidigt som de försöker utmana eleverna till

vidare utveckling genom att ställa följdfrågor kring uppgiften. En lärare beskriver återkopplingen som ett sätt att "lotsa" eleverna vidare, och en annan lärare understryker vikten av att anpassa återkopplingen till respektive elevs kunskapsnivå. Såväl elev- som lärarutsagor innehåller exempel på att återkopplingen ges både löpande i undervisningen och i samband med provtillfällen. Utsagorna innehåller även exempel på att återkoppling ges både i grupp och individuellt, och varierar mellan skriftlig och muntlig form. Enskilda elever tycker dock att de i vissa ämnen får för lite återkoppling, att återkopplingen ges för sent på terminen för att eleven ska ha nytta av den och att återkopplingen är fokuserad på elevernas beteende snarare än på vad de lärt sig och vad de behöver göra för att komma längre. Det finns även elever som berättar att de inte förstår hur de ligger till i sitt ämne och att målsättningar inom olika ämnen, i den mån de förekommer, är komplicerade och svåra att förstå.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

¹ Det omgivande samhället.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *hög utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn har god kännedom om den lokala kontextens betydelse för elevernas inställning till skolarbete och hur denna kontext kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Granskningen visar även att rektorn arbetar med för att motverka en låg förväntansbild hos elever och vårdnadshavare och arbetar på flera sätt för att lärarna ska förmedla tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.

Granskningen visar vidare att rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn organiserar ett skolgemensamt och väl fungerande utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Rektorn följer upp elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser samt samlar in elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen. Analyserna av elevernas synpunkter, elevernas kunskapsresultat samt skolans arbetsprocesser är tydligt kopplade till konkreta utvecklingsåtgärder som är inriktade mot att gynna undervisningen.

Motivering

Rektorn har god kännedom skolans lokala kontext och om hur den kan påverka personalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete

Granskningen visar att rektorn skapar sig en tydlig bild av skolans lokala kontext, och hur olika kontextuella faktorer kan inverka på elevernas, vårdnadshavares och skolpersonalens inställning till skolarbete. Rektorn och den tidigare tillförordnade rektorn säger att ett stort antal nyinflyttade elever från andra länder innebär vissa utmaningar för skolan, såsom att dessa elever har svårt med det svenska språket samt att vissa elever inte kommit lika långt i sin kunskapsutveckling som de elever som vuxit upp i Sverige. Vidare berättar den tidigare tillförordnade rektorn att eleverna i årskurs 8 inte är lika studiemotiverade som eleverna i årskurs 9. Tidigare tillförordnade rektorn berättar vidare att det varit stora skillnader i elevernas kunskapsresultat de senaste två åren, vilket hen tror kan bero på att en elevgrupp har en mycket engagerad föräldragrupp med högutbildade föräldrar, medan andra elevgrupper har haft många lärar- och mentorsbyten vilket påverkat dessa elevgruppers motivation till skolarbetet negativt. Rektorn uttrycker att det är av stor vikt att eleverna ser nyttan av vidare studier eftersom arbetsgivare på orten idag ställer krav på att arbetssökande har gymnasieutbildning som lägsta utbildningsnivå. Lärarna ger en liknande bild av elevernas engagemang och berättar att det varierar mellan årskurser och att variationen beror på flera

faktorer, såsom sociala konstellationer i klassen, elevernas mognadsgrad och vårdnadshavarnas engagemang. En lärare berättar att det varit många lärarbyten i vissa klasser vilket påverkat elevernas engagemang i dessa klasser negativt. Rektorn beskriver vårdnadshavarnas engagemang för sina barns studier som relativt lågt och att det vore positivt om detta engagemang kunde öka.

Granskningen visar vidare att rektorn uppmärksammar om personalen har låga förväntningar på eleverna samt om det förekommer negativa kamrateffekter i vissa elevgrupperingar. Ett antal lärare samt skolans studie- och yrkesvägledare nämner att rektorn, trots en kort tid vid tjänsten, börjar få en god bild av personalens utmaningar kopplat till sådana aspekter. Studie- och yrkesvägledaren nämner till exempel att eleverna påverkar varandra i stor utsträckning när det gäller inställning och engagemang för skolarbetet samt att rektorn riktar mycket uppmärksamhet mot frågor som rör lärarnas synsätt och förhållningssätt gentemot eleverna. Studie- och yrkesvägledaren förklarar att skolan är liten och eleverna träffar varandra såväl på skolan som på fritiden, vilket kan ha både positiva och negativa effekter på elevernas inställning på skolarbetet. Studie- och yrkesvägledaren tillägger att om eleverna vet hur de ska hjälpa varandra, och om de får rätt verktyg, så kan det få en positiv inverkan på elevernas inställning. Lärarna och studie- och yrkesvägledaren beskriver rektorns ökande medvetenhet om personalens utmaningar i undervisningen som en utveckling i rätt riktning i förhållande till hur situationen varit de senaste åren, som präglats av stor omsättning av rektorer, ständigt nya arbetssätt och en svår arbetssituation för pedagogerna. Personalen berättar att det fortfarande förekommer låga förväntningar och ett synsätt på eleverna bland lärarna som behöver fångas upp av rektorn och åtgärdas. Rektorns bild av lärarnas förväntningar på eleverna är att eleverna ska bli godkända men att det finns elever som sticker ut och siktar mer mot de högre betygen och som lärarna skulle kunna utmana mer.

Rektorn arbetar för att motverka en låg förväntansbild

Granskningen visar att rektorn förmedlar till skolpersonalen att deras förväntningar och bemötande har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Specialpedagogen berättar att skolpersonalens förhållningssätt gentemot eleverna diskuteras varje gång personalen träffas. Specialpedagogen berättar även att rektorn initierat ett särskilt arbete med fokus på skolpersonalens förhållningssätt. Några av de intervjuade lärarna berättar att skolan har skolregler där det finns formulerat vilka förväntningar lärarna väntas ha på eleverna. Studie- och yrkesvägledaren understryker att rektorn är mycket uppmärksam på frågor som rör lärarnas förhållningssätt gentemot eleverna. Rektorn berättar att personalen är erfaren och har goda kunskaper om hur de ska utforma undervisningen för att stärka elevernas tro på sin egen förmåga. Rektorn berättar även att skolans kurator driver ett värdegrundsarbete inriktat mot att stärka eleverna i vardagen, där kuratorn tillsammans med lärarna och eleverna diskuterar

vilka förväntningar som finns på eleverna och hur eleverna ska bete sig i klassrummet.

Granskningen visar vidare att rektorn verkar för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen. Rektorn uppger förvisso att hen själv ännu inte hunnit träffat många vårdnadshavare, men trycker på vikten av en god dialog med vårdnadshavarna. Rektorn berättar även att Kyrkhedens skola 4–9 har en lokal arbetsplan där det framgår hur skolan ska arbeta gentemot elevernas vårdnadshavare. I planen beskrivs olika handlingsplaner som bland annat tydliggör vem som är ansvarig för olika insatser och när de ska genomföras. Exempelvis finns det en handlingsplan för att främja elevernas skolnärvaro, vilket involverar att ge vårdnadshavare fördjupade kunskaper om skolfrånvaro i samband med genomförande av föräldramöten. Det finns även en handlingsplan för att stödja eleverna i deras lärande och studiemotivation som ett led i att nå ökad måluppfyllelse. Denna handlingsplan inkluderar att öka vårdnadshavarnas delaktighet genom samtal med elever och vårdnadshavare samt genom att bjuda in vårdnadshavare till en träff där eleverna får visa upp olika skolarbeten som de genomfört. Rektorn berättar vidare att vårdnadshavare får veckovis information om undervisningen och andra aktiviteter i skolan från mentorerna och att föräldramötena ofta är välbesökta. Samtidigt uttrycker rektorn en önskan om att engagemanget från vårdnadshavarna var större.

Rektorn leder ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektorn involverar lärarna och övrig personal i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. Skolinspektionen har tagit del av skolans dokumenterade kvalitetsarbete. I kvalitetsrapporten framgår att en majoritet av skolans medarbetare upplever att de är i hög grad eller delvis delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet och att de i hög grad är insatta i arbetsplatsens mål. Det framgår även att ambitionen för läsåret 2022/23 är att ytterligare höja andelen medarbetare som känner sig delaktiga. Av dokumentationen framgår det också att rektorn med personal tillsammans analyserar elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser. Även i skolans lokala arbetsplan betonas vikten av att all personal involveras och upplever en hög grad av delaktighet i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. Rektorn, den tidigare tillförordnade rektorn, flera lärare samt studie- och yrkesvägledaren nämner att de använder verktyget prognosklustret för kontinuerlig bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Bedömningarna sker med 6-8 veckors intervall och genom arbetet med prognosklustret kan lärarna följa hur eleverna ligger till samt bedöma vilka insatser som behöver göras för att stödja elevernas kunskapsutveckling. Såväl lärare som elevhälsoteamet är involverade i arbetet med prognosklustret. Rektorn uppger att det i vissa sammanhang förekommer en syn på elever där en viss problematik tillskrivs enskilda elever när

fokus istället borde vara på hur undervisningen ska utvecklas utifrån grupp- och organisationsnivå. Rektorn nämner att skolan genomför insatser för att stärka synsättet att det är personalen som gemensamt kan göra skillnad genom personalens arbetssätt och förhållningssätt gentemot skolans elever.

Granskningen visar vidare att rektorn följer upp elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser. Av det dokumenterade kvalitetsarbetet framgår att rektorn med personal följer upp elevernas betygsresultat i årskurserna 7–9 vad gäller andelen elever med godkända betyg, genomsnittlig betygspoäng och fördelningen mellan de olika betygsstegen A-F. Uppföljningen omfattar även elevernas genomsnittliga meritvärde samt andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, sammantaget samt fördelat på flickor och pojkar. Av dokumentationen framgår även att skolan gör jämförelser av elevernas slutbetyg och genomsnittliga meritvärde i årskurs 9 över tid. Därtill omfattar uppföljningen elevernas resultat på nationella prov. Rektorn beskriver i intervju att verktyget ”prognosklustret” som en åtgärd som skolan vidtagit för att kunna följa upp kunskapsresultat på ett effektivt sätt. En av lärarna beskriver prognosklustret som ett sätt för lärarna att arbeta proaktivt och att det ger lärarna ett bra underlag för analys av elevernas kompetenser och kunskapsresultat samt för hur undervisningen behöver utvecklas. Vidare framgår det av skolans dokumenterade kvalitetsarbete att rektorn tillsammans med personalen följer upp flera av skolans arbetsprocesser som inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt. Exempelvis framgår det att skolan har genomfört en utvärdering av hur samverkan och återkopplingen mellan elevhälsans professioner och lärarna fungerar samt hur lektioner är placerade under skoldagen i relation till undervisningen genomförande. Ytterligare exempel på processer som beskrivs rör uppföljning och åtgärder kopplat till skolfrånvaro samt utveckling av samarbetet med vårdnadshavare. Rektorn uppger i intervjun att hen även följer upp arbetet med anmälanklass².

Enligt rektorn fångas elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen framför allt in via enkäter och utvecklingssamtal. I skolans lokala arbetsplan 2022-2023 framgår till exempel att den enkät som skolan använder fokuserar på trygghet och studiero samt om det finns något som eleverna skulle vilja förändra i undervisningen för att nå ett högre betyg. Enkätresultaten analyseras av arbetslaget och av rektorn. Mot bakgrund av analysen gör de sedan en åtgärdsplan med insatser som skolan kan arbeta med under terminen. Elever och vårdnadshavare får också besvara en trivselenkät som bland annat omfattar aspekter gällande trygghet, arbetsglädje, bemötande och stöd i undervisningen. Eleverna i årskurs 7 får därtill svara på en enkät som rör olika hälsofrågor kopplat till elevernas studiesituation. Rektorn uppger dock att elevernas delaktighet i

² Anmälanklass involverar en uppföljning av elevernas måluppfyllelse och elevernas sociala samspel inför överlämning mellan olika stadier.

skolarbetet behöver utvecklas trots genomförandet av enkätundersökningar och utvecklingssamtal. Rektorn uppger även att skolan kan bli bättre på att ge återkoppling till eleverna så att de vet vad de behöver göra för att nå längre i undervisningen.

Rektorn söker förklaringar till elevernas kunskapsresultat för att ta fram underlag som syftar till att utveckla undervisningen

Granskningen visar att rektorn tillsammans med personalen analyserar elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser, samt söker förklaringar till resultaten i faktorer som skolan själva kan påverka. I skolans kvalitetsrapport samt i den lokala arbetsplanen presenteras skolans analyser av uppföljningen av kunskapsresultaten och skolans arbetsprocesser samt handlingsplaner. Till varje handlingsplan finns flera preciserade insatser och åtgärder som på olika sätt ska utveckla undervisningen och förbättra elevernas kunskapsresultat. Det framgår till exempel att rektorn, lärarna, elevhälsan, skolchefen och en utvecklingsstrateg i kommunen under uppstarten av vårterminen 2022 startade ett analysarbete med arbetslaget 7–9 med fokus på vad som fungerar bäst organisatoriskt med schema och bemanning i klassrummen, hur det ser ut i klassrummen gällande studiero och om eleverna känner sig trygga i skolmiljön. Utifrån analysen preciserades en åtgärdsplan för de aktiviteter som skolan behövde arbeta med under terminen, såsom ett utvecklat samarbete med vårdnadshavare samt ändringar i schemaläggning utifrån vilka lektioner som passar bäst på olika tider under en skoldag. Det finns även ytterligare handlingsplaner som tar utgångspunkt i de analyser som genomförs på skolan. Dessa handlingsplaner involverar flera olika områden, såsom skolnärvaro, språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (Skua) och ökad måluppfyllelse. En konkret åtgärd som nämns är att lärarna inom ramen för Skua ska koppla aktuell forskning och beprövad erfarenhet kring lärande och språk till undervisningen. Skua beskrivs i dokumentationen som ett viktigt utvecklingsarbete för skolan att fortsätta med i alla ämnen för att eleverna ska ges goda förutsättningar att nå målen, speciellt i ämnena svenska, engelska och matematik. Ytterligare åtgärder som syftar till att på olika sätt stärka undervisningen och elevernas måluppfyllelse utgörs av samarbetsövningar i klassen, att placera eleverna i klassrummet på ett sätt som gynnar undervisningen och att arbeta med elevernas språkbruk och respekt gentemot varandra. Ett utvecklingsarbete pågår även kring informations- och kommunikationsteknik (IKT) och hur arbetet med IKT ska utvecklas ytterligare för att fler elever ska nå en högre måluppfyllelse. Vidare berättar den tidigare tillförordnade rektorn att skolan ser att skillnaden mellan pojkar och flickors kunskapsresultat tenderar att bli större ju äldre eleverna blir och att det är något som skolan försöker förstå och motverka.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer³ som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *låg utsträckning* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i liten mån arbetar för att skapa en positiv syn på skolarbete genom att framhålla betydelsen av skolarbete i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna kopplar endast i viss utsträckning samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida val, och låg grad visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter.

Granskningen visar vidare att lärarna i flera delar visar upp en variation av möjliga utbildningsvägar, yrken och branscher. Lärarna synliggör dock sällan faktorer, såsom om kön, social och kulturell bakgrund, som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Granskningen visar även att eleverna i låg utsträckning ges möjlighet att i undervisningen reflektera kring sig själva och sin utveckling i förhållande till sina framtida mål och olika studie- och yrkesval.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna förmedlar i liten mån en positiv syn hos eleverna när det gäller betydelsen av skolarbete i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval

³ Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

Granskningen visar att lärarna i endast viss utsträckning kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval. En av lärarna berättar att hen i undervisningen arbetar med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval genom att berätta för eleverna vilka yrken som finns på arbetsmarknaden kopplat till olika undervisningsämnen. Samma lärare berättar att eleverna i ett senare skede får välja ett av dessa yrken att skriva om innan eleverna går på prao, samt diskutera vad som krävs för att kunna arbeta med dessa yrken i framtiden. En annan lärare säger att de flesta exemplen på när lärare kopplar samman skolämnena och studie- och yrkesvägledning återfinns i de samhällsorienterande ämnena. Eleverna berättar å sin sida att de i undervisningen knappt får någon vägledning inför framtida studie- och yrkesval.

Granskningen visar att lärare i låg grad synliggör skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter. Även om flera av lärarna nämner att de sporadiskt pratar med eleverna om framtida mål i syfte att öka elevernas motivation till skolarbetet så är dessa insatser begränsade till ett fåtal lärare och ämnen. En av lärarna berättar att eleverna får göra olika personlighets- och självtester där deras personliga intressen lyfts fram i relation till olika studie- och yrkesval. En flicka uppger vidare att en av hennes lärare berättar om hur hen ska förbereda sig inför gymnasiet. Flera av de elever Skolinspektionen intervjuat berättar dock att lärarna inte alltid lyckas visa på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter. Av intervjuer med elever framkommer att flera elever inte anser lärarna säger eller gör något för att påverka eleverna att de ska tycka att skolarbetet är viktigt för deras framtida valmöjligheter vad gäller studier och yrkesliv. Studie- och yrkesvägledaren och specialpedagogen berättar att de inte vet om, eller hur mycket, lärare förmedlar betydelsen av skolarbetet för elevernas framtida studie- och yrkesval i undervisningen.

Lärarna visar i flera delar av undervisningen på en variation av utbildningsvägar och yrken, men synliggör i låg grad faktorer som kan påverka studie- och yrkesval

Granskningen visar att lärarna i flera delar synliggör en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher. Såväl lärare som elever berättar att eleverna i samband med studiebesök, prao och inför gymnasieval får ta reda på fakta om olika yrken och utbildningar och berätta om dessa för sina klasskamrater. Likaså bjuds olika yrkespersoner in till skolan för att elever ska kunna ställa frågor om dessa yrken. En av lärarna berättar vidare om hur hen pratar med eleverna för att undersöka om det finns elever med särskilda intressen för att läraren ska kunna visa upp utbildningar och yrken utifrån sådana intressen. En annan lärare berättar att eleverna i ämnet teknik arbetat med en livscykelanalys vilket inneburit att eleverna fått ringa runt till olika företag för att fråga hur dessa företag arbetar med olika material och dess miljöpåverkan under en produkts hela livscykel. Enligt läraren är detta ett exempel på hur elevernas bild av möjlig studie- och yrkesval kan vidgas. Lärarna ger dock uttryck för att studie- och yrkesvägledning främst

förekommer i aktiviteter som är frikopplade från deras egen undervisning, såsom i samband med skolans *Framtidsvecka* där elever får träffa lokala företag, vid studiebesök hos företag och andra skolor, samt genom ett samarbete med Handelskammaren i Värmland.

Granskningen visar samtidigt att lärarna i låg utsträckning problematiserar kring och synliggör faktorer såsom om kön samt social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Även om enstaka lärare uppger att det finns föreställningar och normer som påverkar och begränsar eleverna i hur de tänker om sina framtida val av studier och yrken, så har lärarna i intervju svårt att ge några konkreta exempel på hur de arbetar aktivt med att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. En lärare uppger att det finns vissa övningar som lärarna kan använda för att öka elevernas medvetenhet om olika yrken samt att studie- och yrkesvägledaren samarbetar med lärarna för att eleverna inte ska låsas av fördomar kring specifika yrken. En annan lärare betonar dock att inga särskilda insatser genomförts under det sista året avseende begränsande normer och föreställningar. Eleverna ger inte heller några exempel på att de arbetat med att synliggöra eller problematisera faktorer som kan begränsa deras perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Granskningen visar även att eleverna i låg utsträckning ges möjlighet att i undervisningen reflektera kring sig själva och sin utveckling i förhållande till sina framtida mål och olika studie- och yrkesval. Vissa lärare berättar förvisso att de i samband med utvecklingssamtal och informella samtal med eleverna under lektioner pratar om elevernas ambitioner och framtidsmål. Flera av eleverna berättar å andra sidan om en avsaknad av samtal om ambitioner och framtidsmål, samt om en avsaknad av undervisning där eleverna får fundera kring deras studie- och yrkesval. På motsvarande sätt finns det lärare som ger uttryck för att det inte förekommer något konkret och målinriktat arbete i undervisningen riktat mot att eleverna ska utveckla kunskaper och förmågan att kunna göra välgrundade val angående vad de vill studera eller arbeta med i framtiden.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till

lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i flera delar förmedlar betydelsen av en bred bild av möjliga studie- och yrkesval till skolans personal. Rektorn förmedlar i viss utsträckning till personalen att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem goda förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val. Rektorn verkar vidare i viss utsträckning för att motverka föreställningar som begränsar elevernas studie- och yrkesval. Rektorn organiserar även i flera delar studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet, även om det finns en övervikt mot vissa yrkesbranscher.

Granskningen visar vidare att rektorn i låg utsträckning ger förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen som bidrar till att vidga elevernas perspektiv. Rektorn förmedlar till viss del till lärarna vikten av att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen, men lärarna och studie- och yrkesvägledaren uppger att det saknas tid samt en planering och kunskap hos lärarna om hur ett sådant arbete ska genomföras. Avslutningsvis visar granskningen att rektorn i låg utsträckning ser till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar i flera delar betydelsen av en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionens granskning visar att rektorn endast till viss del förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval till skolans personal. Av intervjuer med lärare framgår att rektorn värnar om att det finns utrymme för frågor som rör studie- och yrkesvägledning i elevernas skolvardag samt bidrar till att alla klasser ges möjlighet att möta studie- och yrkesvägledaren. Från intervjuer med lärare och studie- och yrkesvägledaren framgår dock att ansvaret för uppdraget att vidga elevernas perspektiv och ge eleverna goda förutsättningar att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval inte är tydligt

förmedlat till lärarna. Även om lärarnas ansvar för uppdraget uttrycks i skolans studie- och yrkesvägledningsplan 2022-2023 landar ansvaret enligt intervjuutsagor från olika lärare i praktiken huvudsakligen på studie- och yrkesvägledaren. Detta visar sig bland annat genom att lärarna i sin undervisning endast i låg utsträckning kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevens framtida och studie- och yrkesval, som beskrivs i bedömningsområde 3.

Granskningen visar vidare att rektorn i viss utsträckning ser till att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn nämner till exempel att studie- och yrkesvägledaren för en dialog med eleverna om föreställningar som kan begränsa deras perspektiv på olika valmöjligheter. Vidare innehåller skolans plan för studie- och yrkesvägledning mål som uttrycker att eleverna ska erhålla kunskap om hur de ska bli medvetna om sig själva, olika utbildningar och yrken och relationen mellan sig själv och olika valalternativ. En lärare nämner att studie- och yrkesvägledaren arbetar tillsammans med lärarna för att eleverna inte ska låsas av fördomar kring vissa yrken. Läraren berättar att det finns övningar framtagna för att hjälpa eleverna att öka sin medvetenhet om olika yrken. En annan lärare nämner att det dock inte skett något specifikt arbete kring begränsande föreställningar och normer under innevarande läsår.

Granskningen visar även att rektorn i flera delar organiserar studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet. Enligt personal, rektorn och skolans studie- och yrkesvägledningsplan organiserar rektorn tillsammans med personalen ett aktivt arbete med prao, studiebesök på arbetsplatser och gymnasieskolor, företagsbesök på skolan, temadagar och samarbete med företag i kommunen. Enligt rektorn och personalutsagor ligger dock huvudsakligt fokus i insatserna på utbildning och yrken inom områdena vård- och omsorg samt teknik och industri.

Rektorn ger i låg grad förutsättningar för lärare och studie- och yrkesvägledare att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att rektorn till viss del förmedlar till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen, men säkerställer inte att så sker. Rektorn uppger att hen kommunicerar till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen. I skolans plan för studie- och yrkesvägledning uttrycks även att kopplingen mellan framtiden och elevens lärande i olika skolämnen ska vara tydlig och att lärarna har ett ansvar för att så sker. Däremot visar intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledare och elever att integrering av studie- och yrkesvägledning i undervisningen är en målsättning, men inte vanligt förekommande i den undervisning som bedrivs. En av lärarna säger att rektorn inte förmedlar vikten av att lärarna i undervisningen arbetar med studie- och yrkesvägledning, och att studie- och yrkesvägledning sker mer i mötet mellan

lärarna och eleverna. En annan lärare säger att hen tror att rektorn tar för givet att lärarna arbetar med studie- och yrkesvägledningen i undervisningen.

Granskningen visar att rektorn i låg utsträckning ger lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar att bedriva en integrerad studie- och yrkesvägledning som bidrar till att vidga elevernas perspektiv. En lärare berättar förvisso att rektorn är både intresserad av och informerad om hur lärarna arbetar med studie- och yrkesvägledning och värnar om att det finns utrymme för sådana frågor i elevernas skolvardag. Andra lärare berättar dock att det är svårt att hinna med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen på grund av tidsbrist, att det är oklart för lärarna hur undervisning ska kopplas samman med elevernas framtida valmöjligheter, samt att lärarna själva saknar kunskap om hur ett sådant arbete skulle kunna läggas upp. Även studie- och yrkesvägledare påtalar att det inte finns några direkta planer för att arbeta med hur studie- och yrkesvägledningen ska genomsyra undervisningen.

Granskningen visar avslutningsvis att rektorn i låg utsträckning ser till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I intervjuer med lärarna och studie- och yrkesvägledaren framgår att studie- och yrkesvägledarens kompetens främst används för insatser åtskilda från undervisningen och sällan som resurs för lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledning i sin undervisning. Rektorn uttrycker dock att det finns en ambition om ökad integrering av studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Likaså finns det både rektors- och personalutsagor som vittnar om att den nya studie- och yrkesvägledaren bedriver ett meningsfullt och väl genomfört arbete.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Vissa lärare behöver även säkerställa att undervisningen präglas av en hög tillit till elevernas förmåga. Vidare behöver lärarna utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling som innehåller information om elevernas styrkor och hur de kan utvecklas mot målen.

Granskningen visar att det förekommer att eleverna inte alltid får det lärarstöd de behöver för att komma vidare i sitt lärande och att lärarna inte alltid stimulerar de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar även att

det varierar i vilken utsträckning lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Flera lärare utmanar eleverna att nå de högre betygsstegen, medan vissa lärare har ett mer ensidigt fokus på att eleverna ska nå betyget E. I enskilda fall kommer lärares låga förväntningar på eleverna till uttryck genom en negativ syn på elevernas förmåga att prestera.. Vidare ger inte alla lärare eleverna kontinuerlig återkoppling anpassad till elevernas behov och kunskapsnivåer som innehåller information om hur eleverna kan utvecklas ännu mer.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen⁴.

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen⁵. Även elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling⁶. Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Vidare ska läraren stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.⁷ Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁸

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att utforma undervisningen så att alla elever ges lärarstöd, stimulans och utmaningar utifrån sin nivå. Vissa lärare behöver även i högre grad ta hänsyn till elevernas behov av utmaningar, särskilt till elever som ligger lågt fram i sin kunskapsutveckling. Det kan exempelvis handla om att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när de når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även utveckla uppgifter

⁴ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁵ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁶ 3 kap. 2 § skollagen.

⁷ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁸ Ibid.

som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Vidare behöver lärarna se till att i tilltal och bemötande av eleverna förmedla höga förväntningar på elevernas förmåga, oavsett deras kön eller bakgrund. Vissa lärare behöver också utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Exempelvis kan lärarna ge eleverna återkoppling genom att beskriva deras styrkor och utvecklingsbehov i relation till specifika mål eller uppgifter.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i större utsträckning visa på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och koppla samman skolämnen med vägledning. Lärarna behöver också i högre grad visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver tydligare förmedla till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver ge lärarna förutsättningar för detta arbete. Rektorn behöver även säkerställa att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för lärarna i arbetet med integreringen. Därvid behöver rektorn förmedla betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. I detta arbete behöver rektorn se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Av granskningen framgår att lärarna i låg utsträckning integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval. Lärarna förmedlar i låg grad en positiv syn på skolarbete i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval och kopplar endast i viss utsträckning samman skolämnen med vägledning inför elevernas framtida val för att bidra till ökad motivation. Lärarna visar i flera delar upp en variation av möjliga utbildningsvägar, yrken och branscher, men synliggör sällan faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval, såsom kön och social och kulturell bakgrund. Lärarna ger eleverna begränsade möjligheter att i undervisningen utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val.

Av granskningen framgår att rektorn i låg utsträckning ger förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning som bidrar till att vidga elevernas perspektiv. Rektorn försäkrar sig inte om att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och ger inte lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar för detta arbete. Vidare ser rektorn inte till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med att integreringen. Det framgår vidare att rektorn endast till viss del förmedlar till skolans personal att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem goda förutsättningar att göra väl underbyggda val. Rektorn verkar endast i viss utsträckning för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt läroplanen har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterade verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.⁹

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.¹⁰ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterade insatser.¹¹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹² Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹³ Läraren ska synliggöra och

⁹ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁰ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr 22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.¹⁴

Studie- och yrkesvägledningen ska ske integrerat i undervisningen och bidra till att synliggöra dessa faktorer och därmed bidra till självständiga och medvetna val som överensstämmer med individens intressen och fallenhet.¹⁵ Den ska vidga elevernas perspektiv vad gäller möjliga utbildningsvägar, yrken och branscher. Lärare bör i undervisningen utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.¹⁶ Enligt Skolverket har rektorn ansvar för att se till att personalen har möjlighet att skaffa aktuell kunskap om vilka faktorer som påverkar elevers val, vilka föreställningar elever har kring framtida studier och yrken samt hur de faktorerna samverkar.¹⁷

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Detta innefattar att lärarna i sin planering och sitt genomförande av undervisningen i högre grad kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida val, visar en bred vy av möjliga studie- och yrkesval, och problematiserar kring till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa eleverna i deras framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn försäkrar sig om att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och ge förutsättningar för detta arbete. Att stärka lärarnas och studie- och yrkesvägledarens förutsättningar för detta arbete kan exempelvis handla om tydliga riktlinjer, kompetensutveckling, att erbjuda nödvändiga mötesforum och en ta fram en tydlig rollfördelning bland personalen. Vidare behöver rektorn se till att lärarna använder studie- och yrkesvägledarens kompetens som stöd för att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren kan stödja lärarna genom att sprida kunskap, initiera verksamhet, delta i planeringen av undervisningen och genomföra vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna. Vidare behöver rektorn tydligare förmedla betydelsen av att eleverna får en bred bild av olika framtida studie- och yrkesval till lärarna och studie- och yrkesvägledaren. I detta arbete behöver rektorn verka för att elevernas studie- och

¹⁴ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁵ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*, s. 12 och 104.

¹⁶ Skolverket (2013). *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Arbeta med studie- och yrkesvägledning*, s. 24-25.

¹⁷ Skolverket (2013). *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Arbeta med studie- och yrkesvägledning*, s. 24.

yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund. Rektorn kan exempelvis utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar och verka för att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar om olika yrkesval. Med ett målinriktat arbete med studie- och yrkesvägledning kan eleverna ges bättre förutsättningar att utveckla sin förmåga att göra medvetna val samt nå ökad motivation till skolarbete.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁸ och modulen Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9, då särskilt *Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen*, vara värdefulla att använda.¹⁹

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Robert Kihlberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Stina Johansson deltagit.

¹⁸ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁹ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Kyrkhedens skola under vårterminen 2023. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Robert Kihlberg, Johanna Salomonsson och Linda Wennler.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor och Rektor F-3, tidigare tillförordnad rektor under begränsad tid.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Kyrkhedens skola 4–9 är en kommunal grundskola belägen i Ekshärads tätort, i Hagfors kommun. Enligt uppgift från huvudmannen omfattar skolenheten totalt 333 elever. 33 av dessa elever går i årskurs 7, 35 elever i årskurs 8 och 43 elever i årskurs 9. Utöver högstadielklasserna återfinns 127 elever i årskurserna 4–6. I årskurserna 7–9 undervisar totalt 13 lärare varav 8 lärare har lärarlegitimation. Enligt huvudmannen saknar 8 lärare behörighet i ett eller flera av sina undervisningsämnen.

Kyrkhedens skola 4–9 leds av en rektor. Rektorn samverkar med rektorn för skolenheten Kyrkhedens skola F–3. De båda skolenheterna delar på administration samt elevhälsa. Kyrkhedens skola 4–9 har tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens om 50 procent av en heltidstjänst. Enligt huvudmannen har skolenheten även tillgång till en studie- och yrkesvägledare, som arbetar 31 procent av en heltidstjänst mot de båda skolenheterna vid Kyrkhedens skola. Studie- och yrkesvägledaren saknar behörighetsgivande utbildning för studie- och yrkesvägledning. Personalen som arbetar i årskurserna 7–9 är organiserat som ett arbetslag.

Vad gäller skolans socioekonomiska förutsättningar klassas området enligt Delmos segregationsbarometer som områdestyp 3, vilket betyder socioekonomiskt

blandade områden. Andel elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning 2022/23 uppgår för Kyrkhedens skola till 37 procent enligt Skolverkets officiella statistik, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som är 62 procent. Andelen invånare i kommunen i åldern 16-64 år som har eftergymnasial utbildning uppgår till 19 procent enligt Statistikmyndigheten SCB, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som är 37 procent.

Det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 vid Kyrkhedens skola 4–9, läsåret 2021/22, är enligt Skolverkets offentliga statistik 224,7 poäng hos flickor och 206 poäng hos pojkar. På riksnivå läsåret 2021/22 är det genomsnittliga meritvärdet för flickor 240,3 poäng och för pojkar 218,8 poäng.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.²⁰

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.²¹ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.²² Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.²³ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²⁴

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

²⁰ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

²¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²² 3 kap. 2 § skollagen.

²³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²⁵

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²⁶ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁸

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁹

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.³⁰ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²⁵ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁷ Ibid.

²⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁹ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

³⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.³¹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.³² Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³³ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³⁴

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³⁵

³¹ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

³² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³⁴ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.